

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора Васильчак Світлани Василівни
на дисертаційну роботу *Желізко Олексія Олександровича* та тему:
**«Державне регулювання інституціональних змін системи економічної
безпеки підприємництва»**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.03 – Економіка та управління національним
господарством

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з напрямами виконання науково-дослідних робіт

Процес успішного економічного розвитку країни багато в чому залежить від рівня забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання, який зумовлюється тим, наскільки ефективно керівництво і фахівці здатні уникнути можливих загроз та ліквідувати негативні наслідки впливу окремих складових зовнішнього і внутрішнього середовища підприємництва. Особливе місце серед системних проблем у формуванні складових соціально-економічної системи країни займає інституціональне середовище. Окремі інститути, інституціональне середовище та національна інституціональна система потребують вдосконалення, оскільки системні проблеми їх функціонування мають один з найбільш дестабілізуючих впливів на національну систему економічної безпеки підприємництва.

Питання щодо формування ефективної системи економічної безпеки країни значною мірою пов'язані з необхідністю формування та вдосконалення організаційно-економічних відносин усіх підприємницьких структур. З цих позицій проблема, що розглядається, поєднує питання взаємодії інтересів як усіх учасників підприємництва, так і національних інтересів держави.

Інтеграція України в глобальний економічний простір ускладнює умови функціонування суб'єктів підприємництва у ринковому середовищі. Вони стають більш жорсткішими за рахунок розширення кола ймовірних загроз і небезпек, що підвищують рівень ризиковості провадження підприємницької

діяльності, зростання невизначеності, посилення конкуренції. Особливо гостро дана ситуація відображається у регулюючих впливах органів державної влади та місцевого самоврядування на зміни окремих інститутів та інституціональної системи в цілому у контексті забезпечення підвищення рівня економічної безпеки підприємництва і ефективності формування та функціонування системи економічної безпеки підприємництва в Україні. Тому, в умовах нестабільності політичного та економічного середовища функція безпеки є невід'ємною складовою забезпечення життєздатності кожного суб'єкта господарювання. Саме економічна безпека здатна забезпечити кожному суб'єкту підприємництва ефективне функціонування, економічну стабільність, розвиток та підвищення рівня його конкурентоспроможності.

Таким чином, об'єктивно виникає необхідність подальшого вдосконалення державного регулювання інституціональних змін на систему економічної безпеки підприємництва в країні, важливість та необхідність проведення такого дослідження є актуальним.

Підтвердженням наукової актуальності теми дисертаційної роботи О. О. Желіско є те, що вона виконувалася в рамках теми наукових досліджень економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Макроекономічна стратегія реалізації європейського вектору економічного розвитку України: концептуальні засади, виклики та протиріччя» (номер державної реєстрації 0116U004822). Особистий внесок автора полягає у розробці теоретико-методичних засад дослідження державного регулювання системи економічної безпеки підприємництва та практичної реалізації рекомендацій щодо шляхів удосконалення державного регулювання інституціональних змін у контексті підвищення ефективності функціонування системи економічної безпеки підприємництва в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність.

Наукові положення, висновки і рекомендації, отримані за результатами дисертаційного дослідження, на нашу думку, є обґрунтованими і достовірними.

Методологічну основу праці виявили системний підхід до вивчення досліджуваних явищ та процесів і діалектичний метод пізнання, які в сукупності дозволили автору комплексно розглянути процеси, пов'язані з формуванням системи економічної безпеки підприємництва в національній економіці.

Наукові припущення та твердження ґрунтуються на загальнонаукових і економічних методах наукового пізнання. Під час дослідження автором використано: діалектичний підхід до визначення причинно-наслідкових зв'язків між явищами і процесами, що відбуваються в межах державного регулювання інституціональних змін; системний підхід до вивчення сутності економічної безпеки підприємництва в країні; історичні підходи, які направлені на уточнення понятійно-категоріального апарату дослідження. Для визначення і усунення проблем негативного впливу державного регулювання інституціональних змін на економічну безпеку підприємництва та систему економічної безпеки підприємництва в країні використовувались методи аналізу і синтезу (для оцінки стану та проблем економічної безпеки підприємництва в Україні), узагальнення (для виявлення особливостей державного регулювання інституціональних змін в Україні), індукції і дедукції (для визначення і опису головних складових методики оцінки економічної безпеки підприємництва в країні), графічні прийоми (для представлення отриманих результатів проведення оцінки економічної безпеки підприємництва в Україні), економіко-математичні методи (для проведення розрахунків щодо впливу державного регулювання інституціональних змін на економічну безпеку підприємництва та систему економічної безпеки підприємництва в країні), що в цілому успішно сприяло отриманню відповідних результатів.

Наукова новизна дисертаційного дослідження.

Наукова новизна викладена у дисертації системно і послідовно, є результатом проведення власних наукових досліджень. До основних положень, що формують наукову новизну та особистий внесок автора слід віднести розробку, удосконалення й розвиток теоретико-методологічних та практичних

положень і рекомендацій з питань щодо визначення впливу державного регулювання інституціональних змін на економічну безпеку підприємництва в країні та на формування і функціонування національної системи економічної безпеки підприємництва.

Перший розділ дисертації розкриває теоретичні засади до формування системи економічної безпеки підприємництва з позицій дослідження наукових поглядів вчених економістів з даного питання, обґрунтування інституціональних аспектів (с. 29-47), особливостей державного регулювання інституціональних змін як детермінанти системи економічної безпеки підприємництва (с. 48-66) та формування методичних основ оцінки впливу державного регулювання інституціональних змін на функціонування системи економічної безпеки підприємництва в національній економіці (с. 67-90).

Автором вперше розкрито сутність та змістовне і структурне наповнення економічної категорії «система економічної безпеки підприємництва» у контексті врахування впливу державного регулювання інституційних змін на цю систему з позицій забезпечення системності та керованості, здатності економічної безпеки підприємництва протидіяти небезпекам, загрозам і ризикам (с. 41), які існують в сучасних умовах глобалізаційних взаємовідносин.

Сучасні глобалізаційні впливи знаходять своє відображення на формуванні економічної безпеки підприємництва. Дослідження зазначеного дозволило окреслити теоретичні основи до формування та структуризації системи економічної безпеки підприємництва, які на відміну від існуючих, враховують історичний та системний підходи при її формуванні та базуються на детальній структуризації економічної безпеки підприємництва з врахуванням небезпек, загроз, ризиків, що на неї впливають та взаємозв'язку з економічною безпекою окремих суб'єктів підприємницької діяльності (с. 41-46). На основі дослідження надана характеристика державного регулювання інституціональних змін, яка виходить з комплексного підходу до визначення складових такого типу регулюючої діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування та його безпосереднього зв'язку з формуванням відповідного рівня економічної безпеки підприємництва і ефективністю

функціонування системи економічної безпеки підприємництва в країні (с. 54-67). Вважаємо суттєвим здобутком автора, що підкреслює елемент новизни, проведена класифікація небезпек, загроз, ризиків економічній безпеці підприємництва у національній економіці, яка на відміну від існуючих, спирається на розкриття взаємозв'язку між національним комплексом небезпек, загроз, ризиків та економічною безпекою підприємництва, а також системою економічної безпеки підприємництва в країні і враховує вплив державного регулювання інституціональних змін (с. 40).

В процесі дослідження автором удосконалено методику оцінки впливу державного регулювання інституціональних змін на функціонування системи економічної безпеки підприємництва в національній економіці, яка на відміну від існуючих, включає оцінки такого впливу як вітчизняними, так і міжнародними організаціями, врахування ефективності регулюючих впливів органів державної влади та органів місцевого самоврядування, дозволяє врахувати вплив головних небезпек, загроз, ризиків, а також розвиток підприємницької сфери в Україні (с. 81-88).

Другий розділ дисертаційного дослідження присвячено визначенню тенденцій державного регулювання інституціональних змін та їх впливу на систему економічної безпеки підприємництва України. Власні дослідження та аналіз тенденцій і оцінки рівня економічної безпеки підприємництва дозволили розвинути підходи до характеристики механізмів державного регулювання інституціональних змін в економіці України, що враховують взаємозв'язок та взаємовплив цих механізмів з економічною безпекою підприємства і формуванням та функціонуванням системи економічної безпеки підприємництва в країні, трансформаційними процесами, які відбуваються у економічній системі держави та головними чинниками - каталізаторами впливу на формування зазначених механізмів (с. 94-99). Використання таких підходів дозволяє попереджувати деструктивні впливи та використовувати запропоновані методики для посилення економічної безпеки підприємства.

Автором удосконалено моніторинг впливу регулювання інституціональних змін державою на систему економічної безпеки

підприємництва, який на відміну від існуючих, ґрунтується на розробленому механізмі його здійснення, що полягає у розкритті мети, завдань, суб'єктів, об'єктів, видів, умов, принципів, функцій, етапів, індикаторів здійснення моніторингу і включає модель його проведення, що сприяє підвищенню рівня забезпечення економічної безпеки підприємництва в Україні (с. 186 - 197).

У третьому розділі дисертації на підставі удосконаленого методологічного підходу (с. 199-212) запропоновано напрями підвищення результативності державного регулювання інституціональних змін у контексті забезпечення економічної безпеки підприємництва в національній економіці, які на відміну від існуючих, спираються на підвищення якості інформаційного забезпечення та удосконалення роботи державних (муніципальних) владних інститутів, а також їх працівників на основі вивчення закордонного досвіду

Вважаємо, що наведені в дисертаційній роботі Желізко О. О. наукові розробки сукупно примножують та поглиблюють наукові знання щодо сутності, природи та механізмів економічної безпеки підприємництва, в тому числі впливу на них державного регулювання інституціональних змін.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, методологічних розробок, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджують досить високий рівень опрацювання основних аспектів теми дослідження та наукової новизни.

Практичне значення отриманих результатів

Отримані результати дисертаційного дослідження О. О. Желізко мають важливе практичне значення для формування пріоритетів економічної безпеки підприємства, розробки пропозицій щодо методики та моніторингу оцінки впливу державного регулювання інституціональних змін на систему економічної безпеки підприємства в країні із розробкою комплексу напрямів щодо підвищення результативності такого виду управлінської діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Основні результати дисертаційної роботи використані Комітетом з питань економічної політики Верховної Ради України при підготовці експертно-аналітичних матеріалів для

удосконалення законодавчих і нормативно-правових актів з питань забезпечення економічної безпеки підприємництва в Україні та можуть бути використані при підготовці відповідних проектів Законів України, інших нормативно-правових актів Верховної Ради України (довідка №04-16/15-252 від 25.04.2018р.); Головним управлінням контррозвідувального захисту економіки Служби Безпеки України для її удосконалення та підвищення результативності (довідка №14/2/4-11245 від 04.01.2019р.).

Матеріали дисертації щодо визначення окремих економічних категорій, обґрунтування методичних підходів до оцінювання впливу чинників на систему економічної безпеки підприємництва в Україні та забезпечення підвищення ефективності її функціонування на основі розроблених напрямів використовуються в навчальному процесі Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка кафедрою фінансів при викладанні дисципліни «Фінанси» (теми №1-4) (довідка № 1046 від 08.11.2017р.).

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях

Результати дослідження досить повно представлені у 16 наукових працях загальним обсягом 4,9 друк. арк., які особисто належать автору, у тому числі: 10 статей обсягом 3,6 друк. арк. (9 у фахових виданнях, одна в іноземному науковому виданні) та 6 праць апробаційного характеру.

Опубліковані статті та тези досить повною мірою відображають новизну результатів дисертаційного дослідження. Позитивна оцінка здобутих дисертантом результатів підтверджується також їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Оцінка мови і стилю дисертації, відповідність дисертації визначеній спеціальності та вимогам МОН України

Дисертація виконана державною мовою, стиль викладення матеріалу відповідає вимогам, що висуваються до наукових праць відповідного рівня.

Структура дисертації цілком узгоджується з її назвою, метою та завданнями дослідження.

Дисертаційна робота Желізко Олексія Олександровича на тему «Державне регулювання інституціональних змін системи економічної безпеки підприємництва», подана на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, в повній мірі відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

У цілому дослідження виконано на достатньо високому рівні, проте можна зробити деякі зауваження та відзначити певні дискусійні моменти, зокрема:

1. В дисертації при визначенні суті економічної категорії "економічна безпека підприємництва" та виділенні завдань економічної безпеки підприємництва (с. 30-36) автор ставить за мету забезпечення підвищення ефективності функціонування бізнес-одиниць та національної економіки, стимулювання росту конкурентоспроможності економічної системи держави та її складових, у тому числі суб'єктів підприємницької діяльності, стимулювання зростання доходів та прибутків суб'єктів господарювання, а також держави, місцевих органів влади та домашніх господарств, підвищення інноваційно-інвестиційної активності у національній економіці та на рівні окремих підприємств, опустивши таке важливе завдання як надійний захист ресурсів суб'єктів підприємництва та забезпечення сталого розвитку.

2. Вважаємо також, що при розгляді питань економічної безпеки підприємництва поза увагою залишилось визначення ролі бенчмаркінгу, що дає можливість не лише знизити ймовірні ризики, а й підвищити ефективність функціонування та конкурентоспроможність господарюючих суб'єктів завдяки, визначенню потенційних конкурентів, їхніх сильних і слабких сторін, доцільності освоєння нових сегментів ринку, а також оцінити ефективність інноваційних технологій.

3. Розглядаючи проблеми державного регулювання інституціональних змін як детермінанти системи економічної безпеки підприємництва (с.48-66)

автор висвітлює завдання державного регулювання інституціональних змін, серед яких не наведено забезпечення економічної безпеки бізнес-одиниць (рис.1.7. с.60). При цьому на нашу думку не достатньо розкриті питання саме забезпечення економічної безпеки в контексті покращення конкурентоспроможності зокрема малого підприємництва.

4. Ефективність функціонування державних та муніципальних владних інститутів є одним з ключових чинників, які формують механізм регулювання державою змін у національній інституціональній системі. Автор доводить, що низька ефективність функціонування органів влади на рівні держави та окремих регіонів негативно впливає на формування та результативність діяльності зазначеного вище механізму (п. 2.1 с.94-95). Проте не наводить вагомих аргументів, які б характеризували низьку ефективність функціонування органів влади на рівні окремих регіонів країни.

5. Здобувачем акцентовано на кризовий розвиток національної фінансової системи та її складових, особливо щодо розвитку банківського сектору країни, (рис. 2.11 та рис. 2.12 с. 117-119). Доречним, на нашу думку, було б розкрити резерви посилення економічної безпеки в частині використання кредитних ресурсів, не дивлячись на проблематичність їх доступності для суб'єктів підприємництва.

6. Щодо зовнішніх загроз економічній безпеці підприємництва (п. 3.1. с.166) важливо вказати трудову еміграцію, яка негативно впливає на підприємницькі структури. Однак в дисертації не здійснено розрахунків щодо рівня безпеки в залежності від розвитку міграційних процесів з метою заробітків наших громадян за кордоном.

Загальний висновок про дисертаційну роботу

Дисертаційна робота Желізко Олексія Олександровича на тему «Державне регулювання інституціональних змін системи економічної безпеки підприємництва» є завершеною науковою працею, результатом власних розробок автора і достатньо повно відображає сутність нового вирішення сформульованого наукового завдання. Одержані результати в достатній мірі

науково обґрунтовані і достовірні, мають важливе як наукове, так і практичне значення. Формулювання наукових гіпотез, обґрунтування окремих положень, рівень володіння методологією і методами наукового дослідження переконливо демонструють високий кваліфікаційний рівень здобувача і відповідну якість проведеного ним дисертаційного дослідження.

Вважаю, що за актуальністю теми, змістом, глибиною розробок, науковою новизною дисертаційна робота відповідає вимогам, які пред'являються до кандидатських дисертацій відповідно до пунктів 9, 10, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), а її автор – Желізко Олексій Олександрович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
академік Академії економічних наук України
професор кафедри економіки та економічної
безпеки Львівського державного університету
внутрішніх справ

С. В. Васильчак

ВІДГУК

на автореферат дисертації **Коробської Альони Олександрівни «Державне регулювання використання земель сільськогосподарського призначення в Україні»**, представленої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність дисертаційної роботи А.О. Коробської не викликає сумнівів, адже у системі державного регулювання дедалі більшого значення набувають питання раціонального використання та охорони земельних ресурсів, що включають такі питання як збереження потенціалу земель та якісних властивостей ґрунтів за рахунок раціонального управління земельними ресурсами, забезпечення цільового використання земель, формування ефективного ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення з урахуванням національних інтересів, забезпечення державного контролю за використанням та охороною земель.

В дисертації А.О. Коробської запропоновано модель становлення національного ринку земель, що базується на системі умов, виконання яких забезпечить, позитивну динаміку соціально-економічного розвитку аграрної та національної економіки в цілому.

На основі аналізу автореферату можна зробити висновки про те, що актуальність проблеми, її методологічна і теоретична основа отримали у роботі належне обґрунтування, аргументацію та конкретизацію: чітко і зрозуміло формулюються об'єкт, предмет, мета і конкретні завдання дослідження.

Результати дослідження досить широко опубліковані в 17 наукових працях автора, доповідались та знайшли схвалення на конференціях різного рівня.

Проте варто висловити зауваження до автореферату. Автором вказано що здійснено аналіз особливостей методичних підходів до економічної оцінки земель сільськогосподарського призначення, але не висвітлено в

авторефераті. Однак зазначене зауваження не знижує загального позитивного враження від дослідження.

Аналіз автореферату дисертації А.О. Коробської дає підставу для висновку, що за результатами дослідження здобувачем розв'язано поставлені завдання й отримано нові наукові результати, що мають істотне значення для удосконалення державного регулювання використання земель сільськогосподарського призначення в Україні, що сприятиме впровадженню функціонуванню ефективного національного ринку землі. Автореферат дисертації відповідає вимогам до автореферату кандидатської дисертації, а її автор – Коробська Альона Олександрівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
академік Академії економічних наук України
професор кафедри економіки та економічної
безпеки Львівського державного університету
внутрішніх справ

С. В. Васильчак

